

Manastırlı Mehmed Rifat'ın Manzum İlmihal'indeki İman Bahsi Üzerine Bir Değerlendirme

Hüseyin Şıra

 <https://orcid.org/0000-0002-7690-2217> | hsira@aybu.edu.tr
Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara, Türkiye

Öz

Edebiyat, tarih boyunca din ile etkileşim halinde olmuştur. Bu kimi zaman edebi metinlerin dini argümanlardan istifade edilmesi kimi zaman da dini konuların edebiyat marifetiyle anlatılması şeklinde gerçekleşmiştir. Türklerin İslam'ı kabulüyle birlikte gelişen edebiyatları içerisinde de dini temalar büyük bir yer tutmuştur. Allah Teâla, Hz. Peygamber, Kur'an ve tasavvuf kaynaklı tevhid, münâcât, na't, mevlid, hilye, kıssâ-ı enbiyâ, menâkıbnâme gibi pek çok dini edebi tür ortaya çıkmıştır. İman, ibadet ve ahlak konularını esas alan müstakil tarzda eserlerin varlığı daha eskilere dayanmakla birlikte ilmihal şeklinde yazılan manzum metinlerin miladi 16. asra kadar uzandığı bilinmektedir. Fıkıh ya da Kelam konularının bir kısmını konu almasının yanı sıra genel olarak bilinmesi gereken 32 farz, 54 farz gibi temel dini bilgileri ele alan pek çok manzumenin yazıldığı görülmüştür. Bu çalışmada 19. asrın ikinci yarısında Osmanlı'da yenilik hareketlerinin hız kazandığı bir dönemde asker, devlet adamı, dilci ve oyun yazarı olarak ön plana çıkan Manastırlı Mehmed Rifat'ın *Manzum İlmihal*'indeki iman bahsi ele alınmıştır. Toplamda 22 bölüm ve 247 beyitten oluşan manzumenin incelenen bölümü Mukaddime ile birlikte iman şartlarının anlatıldığı ilk 114 beytin ele alındığı kısımdır. Geniş bir muhatap kitlesine hitap etme gayesi gütmeyen bu eserin daha çok sıbyan mekteplerindeki talebelerin İslam dininin inanç ve ibadet esaslarını kolay ve akılda kalıcı bir şekilde öğrenmelerini amaçladığı görülmüştür. Nitekim eserin başında da değinilen bu hususun metin boyunca sade ve anlaşılır bir dil kullanmak suretiyle gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Bu metnin üslup ve tarzının günümüz din eğitimi faaliyetlerinde de kullanılıp kullanılmayacağı hususuna değinilmiştir. Ayrıca metnin kendinden önce yazılmış ve türünün en meşhur örneklerinden olan Birgivi'nin *Vasiyetnâme*'sinin ilgili kısımlarıyla bir mukayesesi yapılmak suretiyle benzer ve ayrı yönleri üzerinde de genel olarak durulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Türk İslam Edebiyatı, Mesneviler, Manzum İlmihal, Kelam, İman.

Etik Beyan	Bu çalışma, Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan "Manastırlı Mehmed Rifat'ın Manzum İlmihal'indeki İman Bahsi Üzerine Bir Değerlendirme" adlı tebliğin özetidir.
Türü	Bildiri Özeti
Geliş Tarihi	10.08.2024
Kabul Tarihi	17.08.2024
Yayın Tarihi	31.08.2024
Kategori	Sanat ve Beşeri Bilimler, Dil ve Dilbilim

Araştırma Alanı	Türk İslam Edebiyatı
Sempozyum	:
Adı	4. Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs/article/view/646
Yer ve Tarih	Çevrim İçi - 26-31 Ağustos 2024
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi; Oku Okut Derneği
Bildiri Oturum Bilgisi	1. Oturum - 26 Ağustos 2024 Pazartesi 13:00 - 14:30
Telif Hakkı	© 2024 Hüseyin Şıra. Yazar telif hakkını elinde tutarak yayımcıya uygun lisans ile yayım izni vermiştir.
Lisans	
Yayımcı	Oku Okut Yayınları
Kaynak Gösterimi	Şıra, Hüseyin. “Manastırlı Mehmed Rifat’ın Manzum İlmihal’indeki İman Bahsi Üzerine Bir Değerlendirme”. 4. <i>Türkiye Sosyal Bilimler Sempozyumu: Bildiri Özetleri Kitabı</i> . ed. Abdullah Demir. 11-14. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2024. https://doi.org/10.55709/okuokutpress.54

An Evaluation of the Subject of Faith in the Manzum İlmihal of Manastırlı Mehmed Rifat

Hüseyin Şıra

 <https://orcid.org/0000-0002-7690-2217> | hsira@aybu.edu.tr

Assist. Prof. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt University, Ankara, Türkiye

Abstract

Literature has interacted with religion throughout history. This has sometimes been achieved by using religious arguments in literary texts and sometimes by explaining religious issues through literature. Religious themes also occupied a large place in the literature that developed with the Turks' acceptance of Islam. Many religious literary genres such as tawhid, munacat, na't, mawlid, hilya, qisas-i enbiya, and menaqibname have emerged based on Allah, the Prophet Muhammad, the Qur'an and Sufism. Although the existence of independent works based on faith, worship and morality dates back to earlier times, it is known that verse texts written in the form of catechism date back to the 16th century. It has been seen that many poems have been written that deal with some of the subjects of Fiqh or Theology as well as basic religious information that needs to be known in general, such as 32 fard and 54 fard. In this study, the issues of faith in the *Manzum İlmihal* of Manastırlı Mehmed Rifat, who came to the fore as a general, statesman, linguist and playwright in a period when the innovation movements in the Ottoman Empire gained momentum in the second half of the 19th century, were discussed. The section of the poem, which consists of 22 chapters and 247 couplets in total, is the section where the first 114 couplets, which explain the condition of faith, are discussed together with the Introduction. It has been seen that this work, which does not aim to appeal to a wide audience, aims to enable students in primary schools to learn the principles of belief and worship of Islam in an easy and memorable way. As a matter of fact, it has been determined that this issue, which was mentioned at the beginning of the work, was realized by using simple and understandable language throughout the text. The issue of whether the style and style of this text can be used in today's religious education activities has been discussed. In addition, a comparison is made with the relevant parts of Birgivi's *Vasiyetnâme*, which was written before the text and is one of the most famous examples of its kind, and the similar and different aspects are generally emphasized.

Keywords

Turkish Islamic Literature, Mathnawis, Poetic ilmihal, Kalam, Faith.

Ethical Statement	This paper is a summary of the study titled "An Evaluation of the Subject of Faith in the Manzum İlmihal of Manastırlı Mehmed Rifat" presented at the Turkish Symposium of Social Science.
Type	Conference Proceeding
Received	2024-08-10
Accepted	2024-08-17

Published	2024-08-31
Category	Art & Humanities, Language & Linguistics
Research Area	Turkish Islamic Literature
Conference	:
Title	4th Turkish Symposium of Social Sciences
Web	https://sempozyum.okuokut.org/tsbs/article/view/646
Location & Date	Online - August 26-31, 2024
Sponsor	Ankara Yıldırım Beyazıt University; Oku Okut Association
Proceeding Session	Session 1 - August 26, 2024, Monday 13:00 - 14:30
Copyright	© 2024 Hüseyin Şıra. The author retains the copyright and provides the publisher with a proper license to publish.
License	
Publisher	Oku Okut Press
Citation	Şıra, Hüseyin. "An Evaluation of the Subject of Faith in the Manzum İlmihal of Manastırlı Mehmed Rifat". <i>The 4th Turkish Symposium of Social Sciences: The Book of Abstracts</i> . ed. Abdullah Demir. 11-14. Ankara: Oku Okut Press, 2024. https://doi.org/10.55709/okuokutpress.54